

ग्रामीण पाणी पुरवठा कार्यक्रम
देखभाल दुरुस्ती खुर्चाची काही प्रमाणात
प्रतिपूर्ती करण्यासाठी ग्राम पंचायती, जिल्हा
परिषदा व महाराष्ट्र जीवन प्राधिकरणाकडून
चालविण्यात येणा-या स्वतंत्र व प्रादेशिक पाणी
पुरवठा योजनासाठी देखभाल दुरुस्ती
ग्रोत्साहन अनुदान देण्याबाबत.

महाराष्ट्र शासन

पाणी पुरवठा व स्वच्छता विभाग

शासन निर्णय, क्रमांक देप्रोअ-१३०९/प्र.क्र.६९/पापु-०७
मंत्रालय, मुंबई - ४०० ०३२, दिनांक १७ ऑगस्ट २००९

वाचा :- (१) शासन आदेश, ग्रा. विकास विभाग क्र.ग्रापापु १०८८/सीआर ७८०३/३९,

दिनांक १७ नोव्हेंबर, १९८६

(२) शासन निर्णय, पा.पु.व स्व.वि. क्रमांक ग्रापापु १०९८/प्र.क्र.२११/पापु-०७
दिनांक १४ डिसेंबर, १९९८

(३) शासन निर्णय, पा.पु.व स्व.वि. क्रमांक ग्रापापु १०९९/प्र.क्र.३२८/पापु-०७
दिनांक २७ जुलै, २०००

(४) शासन अधिसूचना, ग्राम विकास व जलसंधारण विभाग क्र.व्हीपीएम.
२०००/ प्र.क्र.१३८३/२२, दिनांक ३७ जानेवारी, २००२

(५) शासन निर्णय, पा.पु.व स्व.वि. क्रमांक ग्रापापु १००२/प्र.क्र.६३९/पापु-०७
दिनांक २२ मे, २००३

(६) शासन निर्णय, पा.ए.व स्व.वि. क्रमांक ग्रापापु १००३/प्र.क्र.२५६/पापु-०७
दिनांक १० जुलै, २००६

(७) शासन निर्णय, क्रमांक ग्रापापु १००७/प्र.क्र.२३३/पापु-०७.
दिनांक २० मे, २००८

(८) शासन परिपत्रक क्रमांक देप्रोअ-१३०८/प्र.क्र.८९/पापु-०७.
दिनांक ३० जुलै, २००८

प्रस्तावना :

ग्रामीण पाणी पुरवठा योजनाच्या देखभाल दुरुस्तीसाठी शासनाने संदर्भ क्र. १ नेहील वि. १७
नोव्हेंबर, १९८६ च्या आदेशान्वये जिल्हा परिषद स्तरावर जिल्हा देखभाल दुरुस्ती निधीची स्थापना केलेली
आहे. या देखभाल दुरुस्ती निधीमध्ये जिल्हा परिषदेने तिच्या विशिष्ट वाईक उत्पत्राच्या २० टक्के रकम
आहे. या करणार्थ बंधनकारक करण्यात आले आहे. याबोवरच जिल्हा परिषदेकडून चालविण्यात येणाऱ्या
दरवर्षी जगा करणार्थ बंधनकारक करण्यात आले आहे. या जगा करणे आवश्यक आहे. या जगा
प्रारंभात योजनाच्या पाणीपट्टी वसूलीच्या रकमा देखील या निधीत जगा करणे आवश्यक आहे. या जगा
उत्पत्राच्या योजनाच्या पाणीपट्टी वसूलीच्या रकमा देखील या निधीत जगा करणे आवश्यक आहे. या जगा
उत्पत्राच्या योजनाच्या पाणीपट्टी वसूलीच्या रकमा देखील या निधीत जगा करणे आवश्यक आहे. या जगा
उत्पत्राच्या योजनाच्या पाणीपट्टी वसूलीच्या रकमा देखील या निधीत जगा करणे आवश्यक आहे. या जगा

ग्रामीण पुरवठा

२. रांदर्भ क्र. २ येथील दि. २४ डिसेंबर, १९९८ च्या शासन निर्णयान्वये ग्रामपंचायत स्तरावर ग्राम पाणी प्रवाहाना निशीची स्थानाकात आलेली आहे. या निधीमध्ये जमा करावयाच्या रकमा व त्यातून नवानव्याना मुऱ्या या सायत सुरुपट सूचना या शासन निर्णयान्वये देण्यात आलेल्या आहेत.

३. रांदर्भ क्र. ३ येथील दि. २७ जुलै, २००० च्या शासन निर्णयान्वये राज्यामध्ये ग्रामीण पाणी पुरवठा नवांगती, प्राणी आशारित पुरवठा आणि समूहसहभागाच्या तळ्वावर राबविण्यात येत आहे. या धोरणानुसार गोपनेनी निवड, आखणी व अंमलबजावणी ही संबंधित गावच्या ग्राम पाणी पुरवठा व स्वाळता रांदर्भांना नवानव्यानी आहे. तर, योजनेच्या देखभाल व दुरुस्तीवरील १०० टक्के खर्च संबंधित नागरिकांनी करावयाचा आहे. शासन यंत्रणेचा याप्रधील सहभाग हा सहाय्यकर्त्त्वाचा राहणार आहे. शासनाची सहाय्यगत्यांची ग्रांपका जिल्हा परिषदेमार्फत राबवावी असे धोरण ठरविण्यात आले आहे.

४. ग्रामीण पाणी पुरवठा योजनांची १०० टक्के देखभाल दुरुस्ती ग्रामस्थांनीच स्वखर्चाने करावी व नवाचाची त्यांनी पाणीपट्टीवरे निधी उपलब्ध करून घावा यासाठी संदर्भ क्र. ४ येथील शासन अधिसूचना, ग्राम नवकाम व जलसंधारण विभाग, दिनांक १७ जानेवारी, २००२ अन्वये पाणीपट्टी वरील कमाल मर्यादा काढून टाकण्यात आली आहे. ग्रामीण पाणी पुरवठा योजनांच्या वार्षिक देखभाल दुरुस्ती खर्चाचा अंदाज ग्रन्त त्याअनुंगाने पाणी पट्टीती उकारणी करणे, आकरलेल्या पाणीपट्टीची जास्तीतजास्त बसूली होईल यासाठी प्रयत्न करणे ही संबंधित जिल्हा परिषद / ग्रामरचायतीची जमाबदारी आहे. जेणेकरून योजना रांयंगंतर्नालत होतील.

५. रांदर्भ क्र. ५ येथील दि. २२ मे, २००३ च्या शासन निर्णयान्वये स्वतंत्र गावच्या तसेच प्रादेशिक पाणी पुरवठा योजनांच्या देखभाल दुरुस्तीसाठी सुटसुटील व पारदर्शक पद्धती विहित करण्यात आली आहे.

६. ग्रामीण पाणी पुरवठा योजनांच्या देखभाल दुरुस्तीसाठी केंद्र शासन पुरस्कृत वर्धीत वेग नापेकरणाबाबी उपलब्ध होणाऱ्या अनुदानाच्या १५ टक्के व राज्यस्तरावरून ग्रामीण पाणी पुरवठा गोनांसाठी उपलब्ध होणाऱ्या निधीतून १५ टक्के निधी राज्यतील ग्रामीण पाणी पुरवठा योजनांच्या देखभाल दुरुस्तीराठी उपलब्ध करून देण्यात येतो. याप्रध्ये केंद्र शासनाकडून उपलब्ध होणाऱ्या निधीचा हिस्सा मोठा आह. भाविष्यात केंद्र शासनाच्या केंद्र पुरस्कृत वर्धीतवेग कार्यक्रमाच्या धोरणात काही बदल झाल्यास आह. भाविष्यात केंद्र शासनाच्या केंद्र पुरस्कृत वर्धीतवेग कार्यक्रमाच्या धोरणात काही बदल झाले आह. धोरणाचे शासनावरील अवलंगित्व कमी करून त्या जास्तीतजास्त स्वरूपेतुलित करणे गरजेचे झाले आह.

७. ग्राणी आशारित समूहसहभागाच्या धोरणाची अंमलबजावणी करताना ज्या योजनांना चैसांगिक गोनिशीलीगुठे दुरून पाणी आणावे लागते अशा योजनाना देखभाल दुरुस्ती प्रोत्साहन अनुदान मिळण्यासाठी

संदर्भ क्र.८ येथील शासन निर्णयान्वये आदेश निर्गमित करण्यात आलेले आहे. त्यानुसार पाणी पट्टीची योग्य आकारणी व प्रभावी वसूली करण्यासाठी प्रयत्नशील असणाऱ्या जिल्हा परिषदांना / ग्राम पंचायतीना प्रोत्साहन करण्यासाठी या शासन निर्णयान्वये विहित. केलेल्या अटी व शर्तीची पूर्तता करण्यान्या स्वतंत्र व प्रादेशिक ग्रामीण पाणी पुरवठा योजनांसाठी सन २००६-०७ या आर्थिक वर्षापासून देखभाल दुरुस्ती प्रोत्साहन अभ्यासन सुरु केलेले आहे.

८. रांगां क्र. ८ येथील शासन निर्णयानुसार पाणीपट्टीची योग्य आकारणी करण्यान्वा व त्या अनुरंगाने वसूली करण्यान्या सर्व गावे / वाढ्यांना या अनुदानासाठी पात्र ठरता यावे, तसेच सर्व जिल्ह्यांना त्यांच्या लोकसंख्येच्या प्रमाणात, त्या त्या जिल्ह्यातील डोगराळ क्षेत्राच्या प्रमाणात योग्य हिस्सा मिळावा, पिण्याच्या पाणी पुरवठ्यासाठी हातपंपावर व विहूतपंपावर अवलंबून असलेल्या गावे / वाढ्यांना देखील या अनुदानाचा लाभ घासा या अनुरंगाने या अनुदानासाठीच्या पात्रतेच्या प्रचलित निकायांमध्ये सुधारणा करण्यात आली आहे.

९. रांगां क्र.९ येथील शासन निर्णयान्वये लोकसंख्या व पाणीपट्टीची वसूली हे निकष लावल्याने दातांपावर / चीजांपावर अवलंबून असलेल्या गावे / वाढ्यांना न्याय मिळालेला अगाना तरीही यीज दर चाढीमुळे राज्यातील अनेक योजना बंद घडण्याचे प्रमाण वाढलेले आहे. ही ग्रामांशिकी विचारात घेऊन देखभाल दुरुस्ती प्रोत्साहन अनुदानाच्या निकायात सुधारणा करण्याची यांची शासनाच्या विवरांधीन होती.

शासन निर्णय:

प्रस्तावनेत नमूद बाबीन्दा विचार करून संदर्भ क्र. ७ येथील दि.२० मे, २००८ या शासन निर्णय प्रादेशिक वार्षिक नमूद बाबीन्दा विचार करून संदर्भ क्र. ७ येथील दि.२० मे, २००८ या शासन निर्णय अभ्यासीत वरून ग्रामीण पाणी पुरवठा योजनांच्या देखभाल दुरुस्ती प्रोत्साहन अनुदानाच्या वितरणाचे नियम गृहील प्रमाणे निश्चित करण्यात येत आहेत.

१. आर्थिक वर्ष २००९-१० पासून राज्यस्तरावर देखभाल दुरुस्तीसाठी उपलब्ध असलेल्या एकूण देखभाल दुरुस्ती प्रोत्साहन अनुदानापैकी हातपंप / चीजपंपांच्या देखभाल दुरुस्तीसाठी १५ टक्के निधी, राज्यातील ग्रामीण प्रादेशिक नळ पाणी पुरवठा योजनाच्या देखभाल राज्यातील १५ टक्के निधी, राज्यातील हंगमी (Seasonal) चालणाऱ्या ग्रामीण प्रादेशिक पाणी पुरवठा दुरुस्तीसाठी १५ टक्के निधी आणि राज्यातील गुरुत्व आधारित योजनांसाठी ५ टक्के योजनांच्या देखभाल दुरुस्तीसाठी १५ टक्के निधी आणि राज्यातील गुरुत्व आधारित योजनांसाठी ५ टक्के योजनांच्या देखभाल दुरुस्तीसाठी १५ टक्के निधी सर्व जिल्हा परिषदांना त्यांच्या लोकसंख्येच्या निशी राज्यस्तरावर गम्भीर ठेवला जाईल. उर्वरित ६० टक्के निधी सर्व जिल्हा परिषदांना त्यांच्या लोकसंख्येच्या ग्रामीणात एका ग्रामांच्या स्वतंत्र नळ पाणी पुरवठा योजनांच्या देखभाल दुरुस्तीसाठी वितरीत करण्यात येईल.

३. राज्यास्तरावर देखभाल दुरुस्तीसाठी उपलब्ध असलेल्या एकूण देखभाल दुरुस्ती प्रा. चालणाऱ्यांनी १५ टक्के निधी पिण्याच्या पाणी पुरवठ्यासाठी वापरण्याम येणा-या हातपंप व वीजपर्पाच्या देखभाल दुरुस्तीसाठी राबून ठेवण्यात येईल. सर्व गावांमधील हातपंप व वीजपंप यांच्या वार्षिक देखभाल दुरुस्तीसाठी साम पंचायतीनी जिल्हा परिषदेसोबत करार करणे बंधनकारक राहिल व दर हातपंप व वीजपंप यांनी अनुक्रमे रु.१०००/- व रु.५०००/- एवढी रक्कम दरव्याची ग्रामपंचायतीनी जिल्हा परिषदेकडे भरावी. ही राहात भरली जरात्यास जिल्हा परिषदेने ग्रामपंचायतीना देय असण्याच्या शासकीय अनुदानातून थेट क्यात (At source) याची. अशा प्रकारे क्यात कल्न प्राप्त झालेला निधी जिल्हा देखभाल व दुरुस्ती निधीमध्ये नाही गवावा.

४. जिल्हा हातपंप देखभाल दुरुस्ती पथकाने ऑफिटोबर ते जानेबाबी या चार महिन्यात जिल्हातील सर्व तात्पर्यांना व वीजपंपांची पाहणी करून नियमित व आवश्यकतेनुसार देखभाल दुरुस्ती करावी.

५. राज्यातील नियमित चालणाच्या ग्रामीण प्रादेशिक नळ पाणी पुरवठ योजनांच्या देखभाल दुरुस्तीसाठीचा १५ टक्के निधी वितरीत करण्याचे निकष पुढीलप्रमाणे असतील:

- चारंभर चालू असण्याच्या योजना नियमित प्रकारात मोडतील.
- नियांमत चालू असण्याच्या योजनांची विद्युत देयके महावितरण कंपनीस अदा करण्यात आल्यानंतर देवकांच्यां रकमेची ५० टक्के प्रतिपूती शासनाकडून करण्यात येईल. यासाठी प्रदान केलेल्या वीज देयकांच्या छायाप्रतीं सादर वरणे आवश्यक आहे.
- या योजना या कालावधीत पूर्णपणे चालू होत्या व त्याद्वारे या कालावधीसाठी नियमित पाणी परवठा करण्यात आला आहे, हे सर्वथित कार्यकारी अभियंता यांनी प्रमाणित करावे.

६. राज्यातील हंगामी चालणाच्या ग्रामीण प्रादेशिक नळ पाणी पुरवठ योजनांच्या देखभाल दुरुस्तीसाठीचा १५ टक्के निधी वितरीत करण्याचे निकष पुढीलप्रमाणे असतील :

- ज्या योजना वर्षांच्या केवळ काही कालावधीसाठी चालू असतात किंवा टंचाई कालावधीत चाल असतात / ठेवाच्या लागतात अशा योजना हंगामी प्रकारात मोडतील.
- हंगामी प्रादेशिक नळ पाणी पुरवठा योजनांना फेव्हुवारी ते जून या कालावधीतील महावितरण कंपनीस अदा करण्यात आलेल्या वीज देयकांची १०० टक्के प्रतिपूती करण्यात येईल. यासाठे प्रदान केलेल्या वीज देयकांच्या छायाप्रती सादर वरणे आवश्यक आहे.
- या योजना या कालावधीत पूर्णपणे चालू होत्या व त्याद्वारे या कालावधीसाठी नियमित पाणी परवठा करण्यात आला आहे, हे उंबूधित कार्यकारी अभियंता यांनी प्रमाणित करावे.

७. राज्यातील गुरुत्व आधारित ग्रामीण प्रादेशिक व स्वतंत्र नळ पाणी पुरवठा योजनांच्या देखभाल दुरुस्तीसाठीचा ५ टक्के निधी वितरीत करण्याचे निकष पुढीलप्रमाणे असतील:

➤ अशा योजनांच्या बाबतीत त्यांच्या मागील आर्थिक वर्षातील एकूण देखभाल दुरुस्तीच्या मुद्द्याच्या ५० टक्के रकमेची प्रतिपूती उपलब्ध अनुदानाच्या मर्यादेपर्यंत शासनाकडून करण्यात येईल.

➤ या योजना या कालावधीत पूर्णपणे चालू होत्या व त्याहारे या कालावधीसाठी नियमित पाणी पुरवठा करण्यात आला आहे, हे संबंधित कार्यकारी अभियंता यांनी प्रमाणित करावे.

८. परिच्छेद ३ ते ६ नुसार देखभाल दुरुस्ती प्रोत्साहन अनुदानासाठीचे प्रस्ताव जिल्हा परिषद व महाराष्ट्र जीवन प्रभिकरण यांनी पाणी पुरवठा व स्वच्छता विभागास दरबर्ही ३१ ऑगस्ट पर्यंत सादर करावेत. प्राप्त इतिनेच्या प्रस्तावांच्या अनुषंगाने देखभाल दुरुस्ती प्रोत्साहन अनुदानाचे बाटप संबंधितांना राज्यस्तरावरून नकरण्यात येईल.

९. उर्वरित रकमेचा ४५ टक्के देखभाल दुरुस्ती निधी सर्व जिल्हा परिषदांना त्यांच्या लोकसंख्येच्या प्रमाणात वितरीत करण्यात येईल. हा निधी जिल्हा स्तरावरून जिल्हातील एका गावाच्या स्वतंत्र नळ पाणी पुरवठा योजनांसाठी (Single village schemes) अनुजेय ठरेल.

१०. या ग्रामपंचायतीना मागील आर्थिक वर्षातील प्रत्यक्ष प्रदान केलेल्या महाराष्ट्र राज्य बीज वितरण कंपनीच्या (पहाडीवितरण) वार्षिक देयकांच्या ५० टक्के निधी देखभाल दुरुस्ती प्रोत्साहन अनुदान म्हणून कंपनीच्या (पहाडीवितरण) वार्षिक देयकांच्या ५० टक्के निधी देखभाल दुरुस्ती प्रोत्साहन अनुदान म्हणून कंपनीच्या फरकाऱ्याच्या निधी जिल्हा परिषदेने जिल्हा देखभाल दुरुस्ती निधीतून उपलब्ध करून द्यावा. अन्यथा उपलब्ध निधीच्या प्रमाणात अनुदानाची अद्यायगी करावी.

११. उर्वरित ५ टक्के निधी प्रत्येक जिल्हातील ३ ग्रामपंचायतीना पाणी पुरवठा योजनांची आदर्श अंगठीनमजावणी, देखभाल दुरुस्ती, पाणीपट्टीची कस्तुनिष्ठ आकारणी व १०० टक्के चसूली, १०० टक्के घसगुती व ज्ञेयशिळा व भूजल पुनर्भरण इत्यादीसाठी त्यांनी मागील आर्थिक वर्षात केलेल्या कामासाठी बक्षिस रूपीने देणाऱ्यात येईल.

१२. देखभाल दुरुस्ती प्रोत्साहन अनुदान तसेच महाराष्ट्र राज्य बीज वितरण कंपनीच्या देयकांची प्रत्याशीसाठी गांगणी न आल्याने जिल्हास्तरावर शिल्लक राहिलेला निधी योजना नुतनीकरण निधीत जमा नकरण्यात याचा, तर राज्य स्तरावर शिल्लक राहिलेला निधी जिल्हांच्या लोकसंख्येनुसार जिल्हांना योजना नुतनीकरण निधीमध्ये जमा नकरण्यासाठी अदा करण्यात येईल.

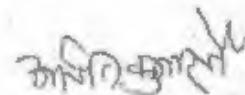
१३. गायत्रीनामीच्या सूलभतेसाठो देखभाल दुरुस्ती प्रोत्साहन अनुदानाच्या वितरणाचे सुस्पष्ट विवर.

शाखात जाहिल आहे.

१४. योगना नुसनीकरण निधीबाबत संदर्भ क्र. ८.येथील शासन निर्णयान्वये विहित केलेल्या इतर अटी व शर्ती कागाप असलील.

१५. राज्य शासन निर्णय महाराष्ट्र शासनाच्या www.maharashtra.gov.in या वेब साईटवर उपलब्ध नवरप्यात आला असून त्याचा संगणक सांकेतिक २००९०७२९१८१८०८००१ असा आहे.

महाराष्ट्राचे राज्यपाल यांचे आदेशानुसार व नावाने,

(अजितकुमार जैन)
प्रधान मंत्री, महाराष्ट्र शासन

प्रीत,

मा. राज्यपाल यांने प्रधान मंत्रीव

मा. मुख्यमंत्री यांचे प्रधान मंत्रीव

मा. नियमिती यांने संघिव

मा. शर्ती (शर्ती) यांचे खालगी संघिव

मा. राज्यपाली (शर्ती) यांचे खालगी संघिव

मा. डॉ. निलाला परिषद, (सर्व)

मा. शुभ्रा शर्ती

विधानगांग यांत्रिक (सर्व)

राज्यालय, भूजल राज्यकांश व विधानसंघेता, पुणे

गोदावरी नीलव, महाराष्ट्र जीवन प्राधिकरण, मुंबई

विधानगांग (राज्य)

मुंबई नागरिकांना, नागरिकांना प्रकल्प, सुधारणा अहवाय

व अवृत्ता लोकसभाना फक्त, वेळापूर

मुंबई नागरिकांनी अधिकारी, निलाला परिषद, (सर्व)

मुंबई नागरिकांनी, आपले यांनी प्रवर्तन, सुधारणा सहाय

प्रकल्प लोकसभाना काळ, वेळापूर

मुंबई नागरिकांनी वित्त अधिकारी, निलाला परिषद (एवं)

प्रांतीशक्ति मुंबई नागरिकांना, महाराष्ट्र जीवन प्राधिकरण (सर्व)

मुंबई नागरिकांना, भूजल राज्यकांश व विधानसंघेता (सर्व)

नागरिकांना, आपले यांनी, महाराष्ट्र जीवन प्राधिकरण (सर्व)

निलाला नागरिक प्रवेशगतीक, भूजल संवैक्षण व विधानसंघेता

(सर्व)

निलाला यांनी गविनदी (सर्व)

नागरिकांनी अधिकारी, गहाराष्ट्र जीवन प्राधिकरण (सर्व)

नागरिकांनी अधिकारी, ग्रामीण यांनी पुरवठा विधान, निलाला

परिषद (गव)

ठप मध्येता, ग्रामीण यांनी पुरवठा ठप विधान, निला

परिषद, (सर्व)

तहसीलदार (सर्व)

गट विकास अधिकारी, पंचायत समिती (सर्व)

महालेखापाल, महाराष्ट्र-१, (लेखा परिषद) (लेखा व अनुजेयता), मुंबई

महालेखापाल, महाराष्ट्र-२, (लेखा परिषद) (लेखा व अनुजेयता), नागपूर

मुंबय लेखा परीक्षक, स्थानिक निधी लेखा, नवी मुंबई

ठप मुंबय लेखा परीक्षक, स्थानिक निधी लेखा, नाशिक, पुणे,

औरंगाबाद, असरावाडी व नागपूर

वित्त विधान, मंत्रालय, मुंबई

नियोजन विधान, मंत्रालय, मुंबई

मंत्रालयातील इतर सर्व विधान

यांनी पुरवठा व स्वच्छता विधानातील सर्व पर्यावरकांव अधिकारी व कायदांसंने

वार्यंत्रम समन्वयक, भारत निर्माण कक्ष, नविन प्रशासकीय

कक्ष, मंत्रालय, मुंबई

संगणक कक्ष, यांनी पुरवठा व स्वच्छता विधान, मंत्रालय,

मुंबई

निवडनस्ती (पापु-०७), यांनी पुरवठा व स्वच्छता विधान

